

J. Post uit Polen

Kunnen maken?

'Wat jij opsomt, is grotendeels overdraagbaar, maar kunstenaars staan zelf ook creatief in het overdrachtproces. Zij putten bij het werken met kinderen uit hun eigen maakproces. Hoe doe ik dat zelf? Zij richten zich minder op een eindproduct en meer op het artistieke proces. Overigens zie ik kunstenaars niet tegenover doceren staan. Vaak is er sprake van een gemengde beroepspraktijk, waarbij de één gestart is vanuit het lerarenchap en zich in autonoom werk ontwikkeld heeft en de ander na een opleiding in autonome kunst een pedagogische en didactische bijscholing heeft gevolgd.'

Over authenticiteit leer ik in je onderzoek dat het hierbij gaat om 'aansluiten bij de wereld van het kind' en 'de inbreng van de eigen beroepspraktijk van de kunstenaar'. Betreft dat niet? Bij het project *Artelier in School* was het de bedoeling om een te sluiten bij het jonge kind en te kijken naar wat zij verwarmden en meebrachten. Kunstenaars vonden daarin overeenkomst met hun eigen verworvenheid en vraagstelling. Zij willen graag dat kinderen uitgaan van hun eigen fascinatie, omdat zij uit eigen praktijk weten dat het de motor is om iets te maken. Zij leggen daarin de verbinding met hun eigen drijfveren.'

Maar die drijfveren kunnen ook in de weg staan. Je beschrijft ook hoe een kunstenaar een bepaald creatief proces verwacht en bij oudere kinderen gefrustreerd raakt over hun hang naar herkenbaarheid en het maken van gebruiksvoorwerpen zoals speelgoed.

'Dat een kunstenaar één is met zijn artistieke proces, kan ook een valkuil zijn. Het is goed dat het gaat om tijdelijke ontmoetingen tussen leraar en kunstenaar. Het is niet de bedoeling dat kinderen het kunstje van de kunstenaar overnemen. Ik heb overigens gezien dat kunstenaars hier heel gewetenloos mee omgingen. Zij toonden een groot respect voor de eigen artistieke processen van kinderen en wilden initiatief graag faciliteren. Daarbij grijpen zij overigens wel degelijk in als een kind met een zaag in klei probeert te boren, want dat doet de kunstenaar pijn. Een docent is misschien gewend om breder te kijken, maar de verdieping die een kunstenaar vanuit zijn eigen discipline meebrengt, is heel waardevol.'

Een vakdocent draagt ook kennis van kunst, materialen en technieken over. Waar zit het verschil met de kunstenaar in de klas?

'Kunstenaars verdiepen zich in eigen disciplines en hebben kennis van ontwikkelingen in de hedendaagse kunst. Dat gaat over meer dan geïsoleerde kennis. Mijn onderzoek naar *Altmoderne kunst*, een project voor het VO, waarbij vanuit een intercultureel, procesgericht en leerlinggestuurd concept werd gewerkt, richtte zich echt op de werkwijzen van kunstenaars van nu.'

* KUNSTENAARS TONEN GROOT RESPECT VOOR ARTISTIEKE PROCESSEN VAN KINDEREN.'

Kun je iets zeggen over de effecten van projecten als *Artelier in School*?

'Ik heb leerkrachten vooraf gevraagd wat zij van het project verwachten en achteraf om te rapporteren over hun bevindingen. Zij benoemden vrijer en sociaal gedrag van kinderen, een groei in zelfvertrouwen en beeldende vaardigheden en zelfs in cognitie, maar dit zijn geen harde gegevens. Mijn onderzoek was hier ook niet op gericht, maar op kwalitatieve beschrijving. Het is heel moeilijk meetinstrumenten voor dergelijke effecten te ontwikkelen. Je hebt snel last van ruis. Uitspraken blijven vatbaar voor discussie.'

Zijn effectmetingen niet belangrijk om dit soort projecten te kunnen ontwikkelen? Ik las zojuist dat de gemeente Amsterdam meer volkeerkrachten muziek wil aanstellen, omdat door muziek het auditieve gedeelte van de hersenen zich beter ontwikkelt en kinderen beter leren luisteren.

'Bij zulke uitspraken vraag ik mij ook af wat ze waard zijn. In kunstlessen is de kunst zelf het doel voor mij en geen instrument om andere vaardigheden te ontwikkelen of het leren van andere vakken te bevorderen.'

Je gaf eerder af aan dat je zelf niet in een setting als *Artelier in School* werkt. Wat voor projecten ontwikkel je zelf?

'Een mooi voorbeeld van een eigen project is *Post uit Polen*. In dit project hebben Amsterdamse kinderen en Poolse kinderen uit groep acht zich voorbereid op een uitwisseling. De kinderen bedachten voor elkaar opdrachten en de resultaten, zoals gedichten, brieven en foto's, werden naar elkaar opgestuurd. Zo leerden ze elkaar vooral kennen. Als kunstenaar ben ik de regisseur. Ik start met de kinderen in een open proces waarin van alles mogelijk is vanuit het vertrouwen dat er altijd wel resultaat komt. Uiteindelijk zet ik mijn kwaliteiten als beeldend kunstenaar in om een aantoonstelling van het kinderwerk zo vorm te geven dat het een meerwaarde krijgt.'

Niet lijkt er op dat in het basisonderwijs kwaliteit vooral gewicht wordt worden in doorgaande leerlijnen, methodisch werken.

'De kunst leerlijnen en leerdoelen ook vanuit de kunst formuleren. Bijvoorbeeld: leerlingen leren zich verwonderen; leerlingen leren materiaal te onderzoeken. Dit zijn open criteria waarvoor je wel kunt achterhalen of ze gehaald zijn, maar die de creativiteit niet afremmen.'

Ik vond je onderzoeken heel inspirerend. Heb je nog meer onderzoek gepland?

'Er is nog heel veel dat ik zou willen weten over de betekenis van het kunstenaarschap voor het lesgeven. Daar ga ik zeker mee verder.' ☺

NOOT

- 1. Een kunstenaar is een ander soort docent (2007)
- Temel Gezocht* (2008)
- Het per ongelukke goed jeuker te doen (2010)
- Schoonheid als reisje naar het leren van jonge kinderen (2011)